

21.5.2002

595/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pekka Päivänsalo

POLIISIN NEUVONTA- JA PALVELUVELVOLLISUUS

1

KANTELU

A asiamiehenään --- arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 2.3.2000 osoittamassaan kante-lukirjoituksessa Joensuun kihlakunnan poliisilaitoksen ja Itä-Suomen lääninhallituksen oikeushallinto-osaston menettelyä.

A katsoo, että Joensuun kihlakunnan poliisilaitos ei ole asianmukaisesti huolehtinut hänen omai-suudestaan siinä yhteydessä, kun hänet oli 2.10.1999 viety poliisilaitokselle epäillyn rattijuopumuk-sen vuoksi. A kertoo, että hänen autonsa oli vaurioitunut ajon aikana niin, ettei toista etuovea enää saanut lukituksi. Tapahtumapaikalle lukitsematta jätetystä autosta oli myöhemmin anastettu auto-steroot. A:n mielestä auton *"siirtäminen olisi voitu järjestää vanhempieni toimesta, yksi pieni puhelinsoitto olisi ratkaissut asian"*.

A kertoo hakeneensa Joensuun kihlakunnan poliisilaitokselta vahingonkorvausta autostereoista. Hakemus ja Itä-Suomen lääninhallitukselle tehty "muutoshakemus" oli kuitenkin hylätty. A kiinnittää huomiota erityisesti siihen, ettei lääninhallituksen "päätöksessä" ole valitusosoitusta, joten hän ei ole voinut valittaa ratkaisusta.

A vaatii autostereoidensa korvaamista.

2

SELVITYS

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Joensuun kihlakunnan poliisilaitoksessa laaditun esitutkintapöytäkirjan 6140/R/5742/99 ilmoi-tusosan mukaan A:n auto oli 2.10.1999 suistunut tieltä Vanhalla Nurmeksentiellä Joensuussa. A otettiin tapahtumapaikalla kiinni, koska hänen epäiltiin syyllistyneen törkeään rattijuopumukseen. A:n auto jätettiin tapahtumapaikalle. Sen kuljettajan puoleista etuovea ei saatu lukituksi siinä ollei-den kolarivaurioiden vuoksi.

Autostereoot anastettiin autosta sen seistessä tapahtumapaikalla.

A haki 2.10.1999 päivätyllä kirjoituksella Joensuun kihlakunnan poliisilaitokselta vahingonkorvaus-ta autostereoista. A:n mielestä poliisi oli laiminlyönyt huolehtia auton lukitsemisesta ja asiasta

ilmoittamisesta hänen vanhemmilleen.

Joensuun kihlakunnan poliisilaitos ei kuitenkaan katsonut olevansa vastuussa A:lle aiheutuneesta vahingosta, minkä seurauksena A teki Itä-Suomen lääninhallitukseen 31.12.1999 päivätyn "muutoshakemuksen".

Tapahtumapaikalla ollut Joensuun kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipartio, johon kuuluivat vanhemmat konstaapelit --- ja --- , kertoi Itä-Suomen lääninhallitukselle antamassaan yhteisessä selvityksessä tapahtumista seuraavasti: *"Kerroimme A:lle, että auton kuljettajan puoleista ovea ei saa kiinni eikä lukituksi, koska se on niin pahoin vaurioitunut. A ymmärsi asian ja hän pyysi laittamaan päälle "koriste"-varashälyttimen, jossa vilkkuu pun. valo ja näin teimme. Muuta A ei sanonut auton lukintaan liittyen"*.

Itä-Suomen lääninhallituksen oikeushallinnon ylitarkastaja C lähetti A:lle vastaukseksi hänen "muutoshakemukseen" 25.2.2000 päivätyn kirjeen, jossa todettiin seuraavasti: *"Poliisilla ei ole yleistä velvollisuutta siirtää ajoneuvoja onnettomuuspaikalta ellei ajoneuvon siirtäminen liikenneturvallisuuden kannalta katsoen ole välttämätöntä. Tällöinkin poliisin velvollisuudeksi jää vain tarvittavan kaluston hankkiminen ajoneuvon omistajan pyynnöstä ja kustannuksella. Pääsääntöisesti ajoneuvon omistajan velvollisuus on huolehtia ajoneuvon siirtämisestä ja omaisuuden suojaamisesta. Nyt puheena olevassa tapauksessa poliisimiehet ovat ilmoittaneet ajoneuvon oven vaurioitumisesta onnettomuuspaikalla ja menetelleet antamienne ohjeiden mukaisesti. Poliisimiesten ei ole osoitettu laiminlyöneen mitään tai muutoinkaan menetelleen asiassa lainvastaisesti tai virheellisesti. Edellä olevan perusteella Itä-Suomen lääninhallitus katsoo, ettei se ole velvollinen korvaamaan autostanne kadonnutta omaisuutta"*.

3.2

Oikeudellinen arviointi

3.2.1

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Poliisilain 1 §:n mukaan poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Valtion korvausvastuusta virkamiesten aiheuttamista vahingoista säädetään vahingonkorvauslain 3 luvussa.

Hallintolainkäyttölain 5 §:n mukaan päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

3.2.2

Kannanotto

3.2.2.1

Omaisuuuden suojaaminen

Totean aluksi, että olen ottanut kantaa poliisin velvollisuuteen suojata onnettomuudessa vaurioitunutta omaisuutta myös samaan aikaan tutkittavanani olleessa asiassa 1441/4/00.

Laissa ei ole säännöstä, joka velvoittaisi poliisin siirtämään (vaurioituneen) ajoneuvon pois onnettomuuspaikalta, ellei siitä ole vaaraa liikenneturvallisuudelle. Onnettomuuden kohteeksi joutunut on itse velvollinen huolehtimaan siirtämisestä. Tällaisen velvollisuuden puuttumisesta ei kuitenkaan voida tehdä sellaista johtopäätöstä, ettei poliisilla ole minkäänlaista toimintavelvollisuutta onnettomuudessa vaurioituneen omaisuuden suojaamiseksi. Viitataan tältä osin perustuslain 22 §:ssä julkiselle vallalle säädettyyn yleiseen velvollisuuteen turvata perusoikeuksien, kuten omaisuuden suojan toteutuminen. Perusoikeutena turvattuun hyvään hallintoon kuuluu osana viranomaisten palveluperiaate. Se edellyttää mielestäni, että poliisi ottaa tällaisessa tilanteessa, jossa omaisuus on sen suojaamattomuuden vuoksi otollinen kohde rikoksille, tarvittaessa oma-aloitteisestikin esille kysymyksen auton siirtämisestä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisesta ja pyydetessä myös auttaa esimerkiksi hinausauton tilaamisessa tai asiasta ilmoittamisessa (omaisille).

Joensuun kihlakunnan poliisilaitoksen poliisipartion menettely tässä asiassa onkin mielestäni josain määrin altis kritiikille.

A:lle on selvityksen mukaan tosin kerrottu auton oven vaurioitumisesta ja siitä, ettei sitä saada suljetuksi. Lisäksi on vielä hänen pyynnöstään laitettu varashälytintä kuvaava vilkku päälle. Komisario D:n antaman selityksen mukaan muita toimenpiteitä ei ole pidetty tarpeellisina, koska auto ei vaarantanut muuta liikennettä ja koska alueen liikenneviikkauksen takia ei ollut oletettavissa erityistä vaaraa ajoneuvon joutumisesta rikoksen kohteeksi. D:n mielestä A:n neuvonta *"lienee ollut tarpeeton ottaen huomioon A:n voimakkaan humalatilän"*.

Sisäasianministeriön poliisiosasto on lausunnossaan katsonut, että poliisi on *"huomioinut tilanteen kokonaisuutena ja tehnyt riittävän laajasti ne poliisin neuvonta- ja palveluvelvollisuuteen kuuluvat toimenpiteet, joita omistaja on esittänyt. A on tapahtumahetkellä ollut täysi-ikäinen, eikä hän ole pyytänyt poliisia ilmoittamaan asiasta kenellekään."*

Se, mitä poliisipartion ja A:n välillä tarkkaan ottaen on keskusteltu onnettomuudessa vaurioituneen auton suojaamisesta, jää jossain määrin epäselväksi. Saadun selvityksen perusteella vaikuttaa kuitenkin siltä, ettei kysymystä A:n auton siirtämisestä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisesta ole otettu poliisin toimesta esille. Menettelyä on perusteltu lähinnä A:n humalatilalla. Mielestäni A:n humalatila ei kuitenkaan ole ollut hyväksyttävä peruste poliisille kuuluvan neuvonta- ja palveluvelvollisuuden jättämiselle asianmukaisesti täyttämättä. Poliisille auton suojaan saattamisessa kuuluvan aloitteellisuuden merkitystä on tässä tilanteessa päin vastoin korostanut se, että A on ollut alkoholin vaikutuksen alainen, jolloin hänen oma aloitekykynsä on mahdollisesti ollut alentunut. Vaikka poliisi sinänsä onkin arvioinut pieneksi riskin siitä, että ajoneuvo joutuu rikoksen kohteeksi, olisi mielestäni ollut hyvä saattaa tämä kysymys A:n itsensä arvioitavaksi ja esimerkiksi tarjota hänelle mahdollisuutta järjestää joku huolehtimaan autosta.

Poliisin menettelyä arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että poliisimiehet ovat huomauttaneet A:lle auton oven jäämisestä lukitsematta ja tämän toivomuksen mukaisesti kiinnittäneet niin sanotun valevilkun vähentämään autoon kohdistuvan anastuksen todennäköisyyttä.

3.2.2.2

Korvausvaatimuksen käsittely

Ylitarkastaja C:n antaman selvityksen mukaan valtioon kohdistettuja vahingonkorvausvaatimuksia ei pääsääntöisesti käsitellä hallinnollisessa menettelyssä. Valtiolla on luonnollisesti mahdollisuus maksaa vapaaehtoisesti siltä vaadittu vahingonkorvaus, mutta mikäli valtio ei katso olevansa korvausvelvollinen, edellyttää korvauksen saaminen valtiota vastaan yleisessä alioikeudessa nostettava vahingonkorvauskannetta.

Edellä kerrotusta ylitarkastaja C:n A:lle lähettämästä 25.2.2000 päivätyistä kirjeistä on mielestäni voinut välittyä A:lle sellainen käsitys, että asia oli käsitelty lääninhallituksessa hallinnollisessa menettelyssä ja että A:n hakemuksesta oli tehty hallintolainkäyttölain 5 §:ssä tarkoitettu valituskelpoinen päätös. (*"Edellä olevan perusteella Itä-Suomen lääninhallitus katsoo, ettei se ole velvollinen korvaamaan autostanne kadonnutta omaisuutta."*) C on antamassaan selvityksessä myöntänyt, että kirje on ollut virheellisesti muotoiltu. C kertoo, ettei hän *"ole tarkoittanut käsitellä asiaa hakemusasiana vaan selvittää mahdollisuudet maksaa A:n kärsimä vahinko lääninhallitukselta"*.

C on myös myöntänyt, että kyseisen kirjeen informaatio A:n käytössä olevista oikeussuojakeinoista on jäänyt osin puutteelliseksi, koska kirjeessä ei ole ilmoitettu A:lle mahdollisuudesta saada valtiolta korvausta ottamalla haaste valtiota vastaan, eikä siitä, voiko lääninhallituksen kielteiseen kanttaan hakea muutosta.

Yhdyn tältä osin C:n esittämään.

3.2.3

Johtopäätökset

Katson, ettei Joensuun kihlakunnan poliisilaitos ole kaikilta osin menetellyt hyvään hallintoon osana kuuluvan neuvonta- ja palveluvelvollisuuden mukaisesti, kun A:n kanssa ei ole otettu esille kysymystä onnettomuudessa vahingoittuneen auton siirtämisestä tai siinä olevan omaisuuden suojaan saamisesta ja poliisiin mahdollisuuksista auttaa asiassa.

Katson myös, ettei Itä-Suomen lääninhallituksen oikeushallinnon ylitarkastaja C ole menetellyt hyvään hallintoon osana kuuluvan huolellisuusvelvollisuuden mukaisesti laatiessaan A:lle 25.2.2000 päivätyistä kirjeistä, koska kirjeistä on voinut välittyä A:lle virheellinen käsitys, että asiaa oli käsitelty lääninhallituksessa hallintoasiana. Kirjeissä ei ole myöskään neuvontavelvollisuuden edellyttämien tavoin tuotu esille A:n käytössä olevia oikeussuojakeinoja.

Poliisimiesten onnettomuuspaikalla suorittamat toimenpiteet ja ylitarkastaja C:n antama selvitys huomioon ottaen en kuitenkaan pidä Joensuun kihlakunnan poliisilaitoksen ja ylitarkastaja C:n menettelyä kokonaisuutena arvioiden niin vakavana, että kantelu antaisi minulle aiheutta muihin toimenpiteisiin kuin että saatan edellä ilmenevän käsitykseni Joensuun kihlakunnan poliisilaitoksen ja ylitarkastaja C:n tietoon ja otettavaksi huomioon vastaisen varalle.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Joensuun kihlakunnan poliisilaitokselle ja Itä-Suomen lääninhallituksen oikeushallinnon ylitarkastaja C:lle.

Jäljennös tästä päätöksestä lähetetään myös sisäasiainministeriön poliisiosastolle.

Selvyiden vuoksi totean, ettei oikeusasiamiehellä ole toimivaltaa määrätä vahingonkorvauksia.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan oheisena.